لي يۋانمين: سالماق اۋىرلاعان سايىن قايراتتانا ۇمتىلامىن

اۋەلگى ماقساتتى ۇمتىپ ـ بورىشتى ەستە بەرىك ساقتاۋ
جانىمزداعى ۇلگىلەر

□ ءتىلشىمىز ءجازيرا نەسىپبەك

"وسى ءبىر ـ ەكى كۇندە قىستاقتاعى اۋىل شارۋاشىلىعى جانە قوسىمشا كاسىپ ونىمدەرى بازارىن پايدالانۋعا بەرىلىپ، 200دەن استام ادامنىڭ جۇمىستانۋىن شەشىپ، قىستاق تۇرعىندارىنىڭ قىستا دا كىرىس كىرگىزۋىن قامتاماسىز ەتەدى"، ـ دەدى 10 ـ ايدىڭ 18 ـ كۇنى قۇلجا اۋدانى حۇدايارىۇز قالاشىعى گەمە قىستاعى پارتيا ياچەيكاسىنىڭ شۇجيى، قىستاق تۇرعىندار كوميتەتىنىڭ مەڭگەرۋشىسى لي يۋانمين قۇانشىپەن.

گەمە قىستاعى سىندى وسى ءبىر كەزىندەگى "مەشۇ قىستاقتىڭ"، "قاڭتا قىستاقتىڭ" پارتيا ياچەيكاسىنىڭ ورىنباسار شۇجيى مىندەتىن وتەگەننەن باستاپ لي يۋانمين بۇقارامەن ەتەنە بولىپ، كوپشىلىكتى ىنتىماقتاستىرىپ، باستاپ، گەمە قىستاعىن بۇكىل اۋدان بويىنشا "قىستاقتى وڭاۋ، قىستاقتى قۇدىرەتتەندىرۋ" بويىنشا ۇلگى كورسەتەتىن قىستاق ەتىپ قۇرىپ شىقتى. بۇگىنگى كۇنى ول گەمەلىكتەردى ءتىپتى دە كوركەم بولاشاق قۇرۋعا باستاۋدا.

■ اۋىر مىندەتتى باتىلدىقپەن ارقالاپ، جەكەشىلدىك ىستەمەدى

لي يۋانمين ءبىر جاستاعى كەزىندە اكە ـ شەشەسىنە ىلەسپ، شاندۇڭنىڭ مۇيىڭنەن گەمە قىستاعىنا كەلگەن. اشىق ـ جارقىن مىنەزدى ول ءار ۇلتپەن دوستاسىپ، بىرنەشە ءتۇرلى از ۇلت ءتىلىن يگەرىپ الادى، وسىنداي شىندە ۇيعۇر تىلىنە ەرەكشە جاتىق ەدى. 45 جاستاعى لي يۋانمين اتى السىز جۇمىقا ايگىلى اۋقاتتانۋ شەبەرىنە اينالدى، 30 نەشە سيىر باعىپ، تاعى ەرەكشە ەگىنشىلىكتى دامىتتى، جىلدىق كىرىسى 200 مىڭ يۋانعا تاياپ، تۇرمىسى بارعان سايىن شالقي ءتۇستى.

لي يۋانمينىڭ ءوزى جاقسى تۇرمىس كەشىرگەنمەن، الايدا ول گەمە قىستاعىن شىن جۇرەگىمەن سۇيەدى، ورتاسى ناشار، ەكونوميكاسىنىڭ دامۋى بايماق، بۇقارانىڭ تۇرمىس شارت ـ جاعدايى مەشەۋ بولعان اۋىلىن كورگەندە بايىزداپ وتىرا المادى.

"مەن سىناپ كورەيىن!" 2010 ـ جىلى لي يۋانمين گەمە قىستاعى پارتيا ياچەيكاسىنىڭ ورىنباسار شۇجيىسى بولىپ تاعايىندالادى. سول كەزدە لي يۋانمين سالماقتى قانتتى نەسەپ اۋرۋىنا شالدىققاندىقتان، شىپاگەر وعان شارشاماۋدى ەسكەرتكەن، الايدا ول گەمە قىستاعىنىڭ اۋىر مىندەتىن تايسالماي ۇستىنە الدى.

"گەمە قىستاعى ءوز ءۇيىم سياقتى، ءۇيىم كەدەي، مەشەۋ بولسا، جالعىز ءوزىم قانشا جاقسى تۇرمىس كەشىرسەم دە نە قاجەتتى بار. مەن ەشقانداي جەكەشىلدىككە سالىنباي، بۇقارانىڭ مۇددەسىن كوزدەسەم، ءسوز جوق، وسى قىستاققا جاقسى باستاماشىلدىق ەتە الاتىندىعىما سەنەمىن"، ـ دەدى لي يۋانمين.

وسىدان باستاپ لي يۋانمين قىستاق تۇرعىندارىنا رىنا كوكونىس ەگۋدى، سيىر، قوي باعۋدى، قۇرىلىم رەتتەۋدى، ەكونوميكانى دامىتۋدى ءوزى ۇيرەتتى؛ قىستاقتىڭ كوپىرىن، جولىن جوندەپ، سۋ قۇبىر ورناتىپ، سۋ سىڭبەيتىن توعان جوندەپ، حالىق تۇرمىسىن جاقسارتتى... ول ءبىر ـ بىرلەگەن ناقتى ىستەر ارقىلى قىستاق تۇرعىندارىنىڭ باقتىن كوزدەۋ اۋەلگى ماقساتىن ورىندادى.

■ ەڭ قيىن تۇيىندەردەن باستاپ كىرىستى

مىندەت وتەگەن باستاپقى 3 جىلدا لي يۋانمين 3 ءىس ىستەپ قىستاق تۇرعىندارى مەن قىستاق پارتيا ياچەيكاسىنىڭ جۇرەگىن تىعىز توعىستىردى.

ءبىرىنشى ىستە، قىستاققا "قابىلەتتىلەردى قابىلداۋ قۇلاقتاندىرۋدىڭ" جاپسىرىپ، قىستاققا 7 قىستاق كادرىن تولتىراتىپ، مىقتاپ دايىندادى. بۇل ىستەن قىستاق پارتيا ۇيىمى بۇقارانىڭ سەنىمىنە يە بولىپ، بۇقارانىڭ قىستاق كادرلارىنا پوزيتسياسى وزگەردى، قىستاق جيىن ۇيىمداستىرسا، كوپتەگەن بۇقارا ىرىقتىلىقپەن قاتىناساتىن بولدى.

ەكىنشى ىستە، ەڭ تومەنگى تۇرمىسىن قامتاماسىزداندىرۋ ولشەمىنە تولمايتىن 28 قىستاق تۇرعىنىن اداقتاپ شەگىندىرىپ، ەڭ تومەنگى تۇرمىسىن قامتاماسىزداندىرۋ تۇراقتاندىرعان ولشەم بويىنشا ەڭ تومەنگى تۇرمىسى قامتاماسىزداندىرىلاتىن 28 وتباسىن قايتا تۇراقتاندىردى. بۇل ءىستى باسىم كوپ بۇقارا القاپ: "لي شۇجي شىنىمەن بۇقارانىڭ ماسەلەسىن شەشۋگە كەلگەن ەكەن!" دەستى.

ءۇشىنشى ىستە، لي يۋانمين قىستاقتىڭ كولەمكەتىڭ شارۋاشىلىعىن كوزدەدى. ىشكەرىلەي تەكسەرۋ ـ زەرتتەۋ ارقىلى لي يۋانمين قىستاقتا الەۋمەتتىك جەر جانە 4 شاعىل ماتەريالى الاڭى بار ەكەندىگىن بايقايدى، الايدا قىستاق تۇرعىندار كوميتەتىنىڭ قازىناسىندا ءبىر تيىن دا جوق ەدى. لي يۋانمين باتىلدىقپەن جاۋاپكەرشىلىك ارقالاپ، ىسكەرلىك كورسەتىپ، ءبىر ايدان استام ۋاقىت جۇمىساپ، 345 مۇ الەۋمەتتىك جەردى قايتادان ولشەپ شىعادى. قىستاق "ەكى كوميتەتى" 200 نەشە مۇ جەردى سىرتقا كوتەرەمەگە بەرىپ، قىستاقتىڭ كوللەكتيۋ كىرىسى ەتەدى، تاعى ءبىر ءبولىم جەردى قىستاقتاعى 100 نەشە وتباسىنداعى تۇرعىنداردىڭ تۇرعىن ۇيلەك جەر ەتىپ ءبولىپ بەرەدى؛ قىستاقتاعى كوتەرەمەگە بەرىلگەن 4 شاعىل الاڭىن كوتەرەمەگە الۋشى ادامەن اقىلداسۋ ارقىلى قايتا توقتامعا قول قويىسىپ، قىستاق تۇرعىندارىن شاعىل الاڭداعى قۇمدى ءتىيمدى باعامەن ىستەتۋ ۇقىعىنا يە ەتىپ قويماي، قىستاقتىڭ 600 مىڭ يۋان كوللەكتيۋ كىرىسىن ارتتىرادى.

جۇرت تىلەگىن توعىستىرۋمەن بىرگە، كوللەكتيۋ كىرىسكە يە بولدى، لي يۋانمينىڭ اۋىل ـ قىستاق قۇرىلىسىنا ەركىن كىرىسۋىنىڭ ءساتى ءتۇستى. كەيىن قىستاق تاعى شينجياڭعا كومەكتەسۋ قارجىسىنا قول جەتكىزىپ، قىستاق تۇرعىندار كوميتەتىنىڭ جۇمىس ءبىتىرۋ ورنى، كوپ يقۇاتتى قيمىل ورنى سياقتىلاردى جاڭادان سالىپ، گەمە قىستاعىن بىرتىندەپ بۇكىل اۋدان بويىنشا ۇلگى كورسەتۋ قىستاعى ەتىپ قۇرىپ شىقتى.

■ باستاماشى بولىپ تىڭ جورىقتا اتتاندى

لي يۋانمين ىلگەرىندى ـ كەيىندى مەملەكەتتىك ۇلتتار ىنتىماعى، العاباسارلىعىنداعى ۇلگىلى جەكە، مەملەكەتتىك جەلەكتىلەردىڭ ۇلەس قوسۋ ۇلگىسى، مەملەكەتتىك 8 ـ ناۋىرىز قىزىلتۇشىسى، مەملەكەت بويىنشا ەڭ ارداقتى ايەل، مەملەكەتتىك تاڭداۋلى كومپارتيا مۇشەسى سياقتى داڭقتى اتاقتارعا يە بولدى. بىيل 10 ـ ايدىڭ 1 ـ كۇنى لي يۋانمين ءتىپتى داڭقپەن جۇڭحۋا حالىق رەسپۋبليكاسى قۇرىلعاندىعىنىڭ 70 جىلدىعىن قۇتتىقتاۋ جىنالىسىنىڭ بۇقارالىق شەرۋىندەگى "اۋىل ـ قىستاقتى گۇلدەندىرۋ" اشەكەيلى اۋتومۋبيلىنەن ورىن الدى.

لي يۋانمين تاعى ۋاقىت شىعارىپ سۇجۇۋعا بارىپ، دشكى جەرلەردىڭ وزەن ـ كولدەردى جونگە سالۋداعى وزىق تاجىريبەلەرىن ۇيرەندى. لي يۋانمين بىلاي دەدى: "قىستاقتاعى جىرعالاڭ وزەنى سۋ سىڭبەيتىن توسپا قۇرىلىسى ينجەنەريالىعىنىڭ قارجىسى دا تىياناقتانۋعا از قالدى، سۋ سىڭبەيتىن توسپا سالىنىپ بولعانىنان كەيىن، ءبىز ەكى جاعىنا اعاش ەگىپ، شارۋالار شاتىنعى سىاياجايىن اشىپ، باعمەشىلىق، بالىق اۋلاۋ ورنىن، ات بايگە الاڭىن سالىپ، قىستاقتا ەكولوگيالىق سەيىل ـ سەرۋەن ساياحاتىن دامىتامىز".

بۇگىنگى كۇنى 55 جاستاعى لي يۋانمين ارقالاعان جاۋاپكەرشىلىگىنىڭ ءتىپتى دە اۋىر ەكەندىگىن سەزىندى، سوندىقتان ـ اق بۇرىنعىدان بەتەر قاربالاستىققا ءتۇستى. "2018 ـ جىلى گەمە قىستاعىنىڭ جان باسىندىق كىرىسى 14 مىڭ 300 يۋانعا جەتىپ، باعمەشىلىق ءىرى وتباسىلارىنىڭ سانى كوبەيدى، ەرەكشە ەگىنشىلىكتىڭ كولەمى كەڭەيدى، قىستاق تۇرعىندارىنىڭ يەدەياسى دا اشىلا ءتۇستى، جۇمىس ىستەيتىن جانە شارۋاشىلىق قۇراتىن جاستار بارعان سايىن كوبەيدى"، ـ دەدى لي يۋانمين، "قىستاقتىڭ وسى بىرنەشە جىلدىعى داموۋ بەتالىسى جاقسى، الايدا اۋىل شارۋاشىلىعى انا ءۇرىلىم قۇدىرەتتى، قىستاعى اناعۇرلىم كوركەم، شارۋالارى اناعۇرلىم باي قىستاق قۇرۋدىڭ مىندەتى اۋىر، جولى الىس، باستاماشى رەتىندە مەن قايراتتانا ۇمتىلىپ، كوپشىلىكتى بىلەك سىبانا قايراتتانا ىستەۋگە باستايمىن".

ۇلتتار ىنتىماعىنىڭ بەرەكەلى شاڭىراعى . تىنىشتىقتىڭ وڭتۇستىگى مەن سولتۇستىگىندە گۇلدەر جايقالا اشىلدى

بيىك لۇڭ:

شىن كوڭىل، شىنايى تىلەك جۇرت جۇرەگىن جىلىتتى

□ ءتىلشىمىز دۋ جيانحۇي

"بۇل رەت قۇانىشپەن بەيجيڭگە بارىپ مەملەكەتتىك ۇلتتار ىنتىماعى، العاباسارلىعى جوىنىندەگى ماداقتاۋ ـ سيلاۋ جينالىسىنا قاتىناسۋ ورايىنا يە بولعانىمدى وزىمە ەرەكشە داڭق سەزىنەمىن. قوعام حاۋىپسىزدىگى حالىق ساقشىسى رەتىندە، قوعام ورنىقتىلىعى مەن باياندى تىنىشتىق باس نىساناسىن مىقتاپ ارقاۋ ەتىپ، مۇقياتتىلىقپەن مىندەتىمدى وتەپ، جاۋاپكەرشىلىگىمدى ادا ەتىپ، شامامنىڭ جەتىسىنشە بۇقارا ءۇشىن جاقسى ىستەردى، ناقتى ىستەردى كوپ ىستەيمىن". 10 ـ ايدىڭ 6 ـ كۇنى مەملەكەتتىك ۇلتتار ىنتىماعى، العاباسارلىعىنداعى ۇلگىلى جەكە، بايىنعولين موڭعۇل اۋتونومياليا وبلىستىق قوعام حاۋىپسىزدىگى مەكەمەسى قاتىناس ساقشىسى تارماق اترەتىنىڭ ورىنباسار باستىعى بيىك لۇڭ وسىلاي دەدى.

قىزمەتتە، بيىك لۇڭ ۇلتتار ىنتىماعى قىزمەتىن ماڭىزدى ورىنعا قويىپ، باسشىلىق القا مۇشەلەرىمەن اقىلداسىپ، پىكىر اۋىستىرىپ، قاتىناس ساقشى تارماق اترەتىندەگى حالىق ساقشىلارى مەن كومەكشى ساقشىلاردى ماركسيزمدىك ۇلت نازاريىاسىن جانە پارتيانىڭ ۇلت ساياساتىن مۇقيات ۇيرەنىپ، ماركسيزمدىك "بەس كوزقاراستى" جانە "ءۇشتىڭ ءبىر ـ بىرىنەن ايرىلا المايتىن" يدەياسىن بەرىك ورناتىپ، بىرىنە ـ ءبىرى سەنەتىن، ءبىرىن ـ ءبىرى قولدايتىن، ىزگى نيەتتى، ىنتىماقتى راي قالىپتاستىرۋعا باستادى.

تۇرمىستا، قينىشىلىعى بار ادامدارعا جولىقسا، ۇلكەن ءىس، كىشى ـ گىرىم ءىس دەمەي، بيىك لۇڭ بارىنە كومەك قولىن سوزىپ جاردەمدەسىپ، تارماق اترەتتىڭ حالىق ساقشىلارىنا ۇلگى بولدى. 2015 ـ جىلى حالىق ساقشىسى ياسىن قاسىم ۇكىمەت قىزمەتىنە ءجۇرىپ قۇربان بولدى. قۇربان ايت، ورازا ايت سياقتى مەرەكەلەردە، بيىك لۇڭ ياسىنىڭ جۇبايىنا اماناداسا بارىپ حال سۇراپ تۇردى؛ كومەكشى ساقشى قيۇم مۇسانىڭ جۇبايى اۋىر ناۋقاسقا شالدىعىپ بالنيتسياعا جاتىپ ەمدەلۋىنە قارجى قاجەت بولعانىن بىلگەن بيىك لۇڭ 500 يۋان اقشانى قيۇمعا بەرەدى. ونىڭ باستاۋىندا بولىمشە اترەتتەگىلەر تۇگەل وزدىكتەرىنەن 4000 نەشە يۋان جىلۋ اتاپ قيۇم وتباسىنىڭ كوز الداعى قينىشىلىعىن شەشتى.

2017 ـ جىلى 11 ـ ايدا بيىك لۇڭ مەن كورلا قالاسى قارايولعۇن اۋىلى شياداۋگان قىستاعىنىڭ تۇرعىنى تۇرىم ياسىنمەن جۇپ قۇراپ، تۇس بولدى. تۇرىمنىڭ ۇيىندە 5 جان بار، جەرى از، جان سانى كوپ، تۇرمىسى كەدەي ەدى، تۇسىنىڭ كەدەيلىكتەن ارىلىپ بايۋىنا كومەكتەسۋ بيىك لۇڭنىڭ كوكەي تەستى ىسىنە اينالدى.

كوپ جاقپەن بايلانىس جاساۋ ارقىلى بيىك لۇڭ تۇرىمنىڭ ۇلكەن ۇلىنا كۇزەتشىلىك قىزمەتىن تاۋىپ بەرەدى، ودان اينا 3000 يۋان كىرىس كىرەدى. كەيىن قىزمەتكە شىعۋ، قىزمەتتەن ءتۇسۋ قولايسىزدىعىن ەسكەرىپ، تاعى ونىڭ باينعولين وبلىستىق قاتىناس ساقشىسى ۇلكەن اترەتىنە كومەكشى ساقشى بولۋىنا كومەكتەسەدى، قىزمەت كىرىسىنىڭ تۇراقتى بولۋى تۇرمىنىڭ ۇيىندەگىلەردى قاتتى قۇانتتى.

"ۇلتتار ىنتىماعىنىڭ بەرەكەلى شاڭىراعى" قيىملى باريسىندا، ءار ايداعى داعدىلى حال سۇراۋدان سىرت، بيىك لۇڭ قىزمەتى ارەدىگىنەن پايدالانىپ، ۇيىندەگىلەردى ەرتىپ تۇسىنا بارىپ، تۇسىنىڭ ءىس جۇزىندەگى قينىشىلىعىن شەشتى. ەگىس جۇمىسى قاربالاس كەزدەردە بيىك لۇڭ اتىزعا بارىپ تۇسىمەن بىرگە ەڭبەك ىستەدى، تۇسىنىڭ المۇرتى ساتىلماي قالعاندا، ول باستاماشىلدىقپەن 3000 نەشە يۋاننىڭ المۇرتىن ساتىپ الدى، سوندىقتان ـ اق قاسىنداعى دوستارىن جۇمىلدىرىپ، المۇرتتىڭ ساتىلۋىنا كومەكتەستى. تۇرىم نان جابا بىلەدى، ونىڭ جاپقان نانىنىڭ ءدامدى بولۋى ءۇشىن، بيىك لۇڭ يانجيدەن نان ساتىپ الىپ، تۇسىنىڭ ءدام تاتىپ كورىپ ۇيرەۋىنە دەم بەردى.

"شىن كوڭىل، شىنايى تىلەك ۇلتتار ىنتىماعىن جاقسى ىستەپ، ءار ۇلت بۇقارانىڭ ۇلتتار ىنتىماعىنىڭ ءار ۇلتتىڭ مۇددەسىنىڭ تياناعى ەكەندىگىن تەرەڭ سەزىندىرۋ كەرەك"، ـ دەدى بيىك لۇڭ.

كورلا قالاسى قارايولعۇن اۋىلى شياداۋگان قىستاعىنىڭ تۇرعىنى راحمان زياۋدۇننىڭ وتباسى كەدەي، اۋلاسىنىڭ تام قابىرعالارى توزىپ ادام كورگىسىز حالدە ەدى. بيىك لۇڭ مۇنى بىلگەن سوڭ، 2018 ـ جىلدىڭ باسىندا ءوزى قارجى شىعارىپ سەمەنت پەن كەرپىش ساتىپ الىپ، راحماننىڭ تام قابىرعاسىن جاڭالاۋىنا كومەكتەستى، بۇدان راحماننىڭ ۇيىندەگىلەر شەكسىز قۇانىشقا شومدى.

رەتتەۋ ـ تۇزەتۋدى تياناقتاندىرۋدى بايماندى ىلگەرىلەتىپ، نەگىزگى تاقىرىپتىق تاربيەنىڭ ناقتى ونىمدىلىككە قول جەتكىزۋىنە شىنايى كەپىلدىك ەتۋ كەرەك

(باسى 1 ـ بەتتە)

جاعدايى ۇعىستى ءارى اڭگىمە ءماجلىس اشىپ، "قايتا قاداعالاۋ" قىزمەتىن ىلگەرىلەتۋگە ورنالاستىرۋ جاسادى.

11 ـ ايدىڭ 20 ـ كۇنى اۋتونوميالى رايوندىق پارتكومنىڭ ورىنباسار شۇجيىسى، اۋتونوميالى رايوندىق نەگىزگى تاقىرىپتىق تاربيە باسشىلىق گرۋپپاسىنىڭ ورىنباسار باستىعى لي پىڭشين باستاعان 1 ـ تەكسەرۋ ـ زەرتتەۋ گرۋپپاسى اۋتونوميالى رايوندىق ءتارتىپ تەكسەرۋ كوميتەتى، باقلاۋ ـ تەكسەرۋ كوميتەتى سياقتى 18 ورىنعا بارىپ تەكسەرۋ ـ زەرتتەۋ جۇرگىزدى ءارى اڭگىمە ءماجلىس اشىپ، قاتىستى قىزمەتتەردىڭ جاعدايى جونىندەگى مالىمەتتى تىڭدادى. لي پىڭشين بىلاي دەپ باسا دارىپتەدى: "قايتا قاداعالاۋ" ورايىن مىقتى ۇستاپ، ماسەلەنى باعدار ەتۋگە تاباندى بولىپ، "ۇيرەنۋ"، "تۇزەتۋ" سىندى ەكى شەشۋشى ءتۇيىندى كورنەكتىلەندىرىپ، رەتتەۋ ـ تۇزەتۋدى تياناقتاندىرۋدى تىنباي ىلگەرىلەتىپ، نەگىزگى تاقىرىپتىق تاربيەنىڭ ناقتى ونىمدىلىككە قول جەتكىزۋىنە شىنايى كەپىلدىك ەتۋ كەرەك. نازاردى نەگىزگى تاقىرىپقا، نەگىزگى جەلىگە شوعىرلاندىرىپ، شي جينپيڭنىڭ جاڭا ءداۋىر جۇڭگوشا سوتسيالىزم يدەياسىن ۇزدىكسىز ىشكەرىلەي ۇيرەنىپ، دايەكتىلەندىرىپ، "ءتورت تانىم" دى كۇشەيتۋ، "ءتورت سەنىم" دى بەكەمدەۋ، "ەكىنى قورعاۋ" دى ورىنداۋ تالاپتارىن جاۋاپكەرشىلىك ارقالاپ، ىسكەرلىك كورسەتۋدىڭ، مىندەت اتقارىپ، جاۋاپكەرشىلىكتى ادا ەتۋدىڭ ءىس جۇزىندەگى ارەكەتىنە تياناقتاندىرۋ كەرەك. ءوزىن قاداعالاۋدى، ءوزىن بورشالاۋدى كۇشەيتىپ، تومەنگى دارەجەنى عانا يگەرىپ، ءوز دارەجەسىندەگىنى يگەرمەۋدەن باتىل ساقتانۋ، قىزمەت جاعىنداعى ماسەلەنى رەتتەۋ ـ تۇزەتۋدى يدەيالىق جاقتاعى ماسەلەنىڭ ورىنىنا قويىپ رەتتەۋ ـ تۇزەتۋ ـ دەن باتىل ساقتانۋ كەرەك. نازاردى بۇقارا كوڭىل ءبولىپ وتىرعان ماسەلەگە شوعىرلاندىرىپ ۇزدىكسىز رەتتەۋ ـ تۇزەتۋ، ءىشىنارا نەگىزگى ساتى پارتيا ۇيىمدارى مەن پارتيالى كادرلاردىڭ "اۋزۋ وشاعنان" كوز جازباي ۇزدىكسىز رەتتەۋ ـ تۇزەتۋ، نازاردى بايماندى مەحانيزم ورناتۋعا شوعىرلاندىرىپ ۇزدىكسىز رەتتەۋ ـ تۇزەتۋ كەرەك. جاۋاپكەرشىلىكتى ىشكەرىلەي كۇشەيتىپ، شارالارىدى اشالاپ، ءادىس ـ امالدارىدى جاقسارتىپ، ارناۋلى رەتتەۋ ـ وڭاۋدى، حالىق ءۇشىن ناقتى ءىس تىندىرۋدى جان ـ جاقتى تياناقتاندىرىپ، مىندەتتى جاپىپاي تياناقتاندىرۋ جانە ءىس جۇزىندەگى ماسەلەنى شەشۋ ارقىلى ءار ۇلت بۇقاراسىنىڭ تابىس سەزىمىن، باقىت سەزىمىن، حاۋىپسىزدىك سەزىمىن كۇشەيتۋ كەرەك.

ءارقايسى تەكسەرۋ ـ زەرتتەۋ گرۋپپالارى جەكە ـ جەكە 1 ـ توپتاعى نەگىزگى تاقىرىپتىق تاربيە ورىندارىنا بارىپ، نەگىزگى تاقىرىپتىق تاربيە بويىنشا رەتتەۋ ـ تۇزەتۋدى تياناقتاندىرۋدىڭ ناقتى جاعدايىنا تەكسەرۋ ـ زەرتتەۋ جۇرگىزدى، جەتەكشىلىك ەتتى ءارى اڭگىمە ءماجلىس اشىپ، رەتتەۋ ـ تۇزەتۋدى تياناقتاندىرۋدى "قايتا قاداعالاۋ" قىزمەتىنىڭ جاعدايىنان جاسالعان مالەمەتتى تىڭدادى. اۋتونوميالى رايوندىق پارتكومنىڭ تۇراقتى مۇشەسى، ۇگىت ءبولىمىنىڭ باستىعى، اۋتونوميالى رايوندىق نەگىزگى تاقىرىپتىق تاربيە باسشىلىق گرۋپپاسىنىڭ ورىنباسار باستىعى تيان ۇىن اۋتونوميالى رايوندىق حالىق ىستەرى مەڭگەرمەسى، اۋتونوميالى رايوندىق ءادىلىا مەڭگەرمەسى سياقتى 18 ورىنعا باسىن قوسىپ تەكسەرۋ ـ زەرتتەۋ جۇرگىزدى، اڭگىمە وتكىزدى؛ اۋتونوميالى رايوندىق پارتكومنىڭ تۇراقتى مۇشەسى، اۋتونوميالى رايوندىق نەگىزگى تاقىرىپتىق تاربيە باسشىلىق گرۋپپاسىنىڭ ورىنباسار باستىعى جي جىڭ اۋتونوميالى رايوندىق وقۋ ـ اعارتۋ مەڭگەرمەسى، اۋتونوميالى رايوندىق ادام كۇشى بايلىعى جانە قوعامدىق قامتاماسىزداندىرۋ مەڭگەرمەسى سياقتى 18 ورىنعا باسىن قوسىپ تەكسەرۋ ـ زەرتتەۋ جۇرگىزدى، اڭگىمە وتكىزدى؛ اۋتونوميالى رايوندىق پارتكومنىڭ تۇراقتى مۇشەسى، ءتارتىپ تەكسەرۋ كوميتەتىنىڭ شۇجيى، باقلاۋ ـ تەكسەرۋ كوميتەتىنىڭ مەڭگەرۋشىسى، اۋتونوميالى رايوندىق نەگىزگى تاقىرىپتىق تاربيە باسشىلىق گرۋپپاسىنىڭ ورىنباسار باستىعى داڭقتى تاڭداۋلى كومپارتيا مۇشەسى سياقتى داڭقتى اتاقتارعا يە بولدى. بىيل 10 ـ ايدىڭ 1 ـ كۇنى لي يۋانمين ءتىپتى داڭقپەن جۇڭحۋا حالىق رەسپۋبليكاسى قۇرىلعاندىعىنىڭ 70 جىلدىعىن قۇتتىقتاۋ جىنالىسىنىڭ بۇقارالىق شەرۋىندەگى "اۋىل ـ قىستاقتى گۇلدەندىرۋ" اشەكەيلى اۋتومۋبيلىنەن ورىن الدى.

لي يۋانمين تاعى ۋاقىت شىعارىپ سۇجۇۋعا بارىپ، دشكى جەرلەردىڭ وزەن ـ كولدەردى جونگە سالۋداعى وزىق تاجىريبەلەرىن ۇيرەندى. لي يۋانمين بىلاي دەدى: "قىستاقتاعى جىرعالاڭ وزەنى سۋ سىڭبەيتىن توسپا قۇرىلىسى ينجەنەريالىعىنىڭ قارجىسى دا تىياناقتانۋعا از قالدى، سۋ سىڭبەيتىن توسپا سالىنىپ بولعانىنان كەيىن، ءبىز ەكى جاعىنا اعاش ەگىپ، شارۋالار شاتىنعى سىاياجايىن اشىپ، باعمەشىلىق، بالىق اۋلاۋ ورنىن، ات بايگە الاڭىن سالىپ، قىستاقتا ەكولوگيالىق سەيىل ـ سەرۋەن ساياحاتىن دامىتامىز".

بۇگىنگى كۇنى 55 جاستاعى لي يۋانمين ارقالاعان جاۋاپكەرشىلىگىنىڭ ءتىپتى دە اۋىر ەكەندىگىن سەزىندى، سوندىقتان ـ اق بۇرىنعىدان بەتەر قاربالاستىققا ءتۇستى. "2018 ـ جىلى گەمە قىستاعىنىڭ جان باسىندىق كىرىسى 14 مىڭ 300 يۋانعا جەتىپ، باعمەشىلىق ءىرى وتباسىلارىنىڭ سانى كوبەيدى، ەرەكشە ەگىنشىلىكتىڭ كولەمى كەڭەيدى، قىستاق تۇرعىندارىنىڭ يەدەياسى دا اشىلا ءتۇستى، جۇمىس ىستەيتىن جانە شارۋاشىلىق قۇراتىن جاستار بارعان سايىن كوبەيدى"، ـ دەدى لي يۋانمين، "قىستاقتىڭ وسى بىرنەشە جىلدىعى داموۋ بەتالىسى جاقسى، الايدا اۋىل شارۋاشىلىعى انا ءۇرىلىم قۇدىرەتتى، قىستاعى اناعۇرلىم كوركەم، شارۋالارى اناعۇرلىم باي قىستاق قۇرۋدىڭ مىندەتى اۋىر، جولى الىس، باستاماشى رەتىندە مەن قايراتتانا ۇمتىلىپ، كوپشىلىكتى بىلەك سىبانا قايراتتانا ىستەۋگە باستايمىن".

جىلدىق ءتاسىلىندە بۇرىنعى جاساۋ، وسى زامانعى ينەفورماتسيا تاسىلدەرىنەن ويداعىداي پايدالانۋ سياقتى جاقتاردا اناعۇرلىم زور كۇش سالۋ كەرەك. مەحانيزم ورناتىپ ۇزدىكسىز رەتتەپ ـ تۇزەتىپ، "اۋەلگى ماقساتتى ۇمتىپ، بورىشتى ەستە بەرىك ساقتاۋ" ءتۇزىمىن ورناتۋ مەن ءوز جۇيەسىنىڭ، ءوز سالاسىنىڭ ءتۇزىم قۇرىلىسىن ىلگەرىلەتۋدى ۇشتاستىرىپ، "ۇستىندە تۇزەتۋ" مەن "بايماندى ورناتۋ" دى ءبىر تۇلعالاندىرىپ ىلگەرىلەتۋ كەرەك.

تەكسەرۋ ـ زەرتتەۋ گرۋپپالارى مىنالاردى تالاپ ەتتى: باسشىلىق جاۋاپكەرشىلىكتى ناقتىلاندىرىپ قۇزاۋدى، جەتەكشىلىك ەتۋدى كۇشەيتىپ، ءوز تاراۋىنىڭ، ءوز ورنىنىڭ رەتتەۋ ـ تۇزەتۋ جوباسىنا نەگىزدەلىپ، مۇقيات قاداعالاپ، باعالاپ جانە سالالاپ، سالىستىرىپ، قاتاڭ، ناقتى رەتتەپ ـ تۇزەتىپ، قاتاڭدىق ارقىلى تەرەڭدەۋدى جەبەپ، قاتاڭدىق ارقىلى ناقتى ونىمدىلىككە تالپىنىپ، رەتتەۋ ـ تۇزەتۋ شارالارىنىڭ ناقتى تياناقتانۋىنا شىنايى كەپىلدىك ەتۋ، رەتتەۋ ـ تۇزەتۋ تابىستارىنىڭ امالياتتىق، حالقىنىڭ جانە تاريحتىڭ سىنىنان وتە الۋىنا شىنايى كەپىلدىك ەتۋ كەرەك.

(تىلشىلەرىمىز **جاڭ يانفاڭ، لي ياڭ، ءپارىزات ابدۇل، جاڭ تيڭ، چاۋ جين** جازعان)